

Література:

1. Бахтин М. М. Проблема содержания, материала и формы в словесном художественном творчестве / Бахтин М. М. // Вопросы литературы и эстетики: исследования разных лет. – М. : Художественная литература, 1975. – 408 с.
2. Бахтин М. М. Философская эстетика 1920-х годов / Бахтин М. М. // Собрание сочинений в 7-ми т. – М. : Языки славянской культуры, 2003–2010. – Т. 1. – 957 с.
3. Бертельс Е. Э. История литературы и культуры Ирана / Бертельс Е. Э. – М., Наука, 1988. – 558 с.
4. Зиммель Г. Конфликт современной культуры / Георг Зиммель // Культурология. XX век: Антология. – М. : Юрист, 1995. – С. 378–399.
5. Зиммель Г. Фридрих Ницше. Этико-философский силуэт [Электронный ресурс] / Георг Зиммель. – Режим доступа : <http://www.nietzsche.ru/look/modern/zimmel>
6. Знаменский С. П. "Сверхчеловек" Ницше / Знаменский С. П. // Ницше: Pro et contra. Антология. – СПб. : Издательство Русского Христианского гуманитарного института, 2001. – С. 924–965.
7. Мамардашвили М. К. Эстетика мышления / Мераб Мамардашвили. – М. : Московская школа политических исследований, 2001. – 416 с.
8. Мейман Э. Введение в современную эстетику / Мейман Эрнст / Пер. с нем, под. ред. и с предисл. Ю. И. Айхенвальда ; Изд. 2-е. – М. : Издательство ЛКИ, 2007. – 200 с.
9. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм [Электронный ресурс] / Фридрих Ницше. – Режим доступа : <http://www.nietzsche.ru/works/main-works/births-tragedies/?curPos=1-6>
10. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. Книга для всех и ни для кого [Электронный ресурс] / Фридрих Ницше. – Режим доступа : <http://www.nietzsche.ru/works/main-works/zaratustra/antonovsky/?curPos=1-13>
11. Трубецкой Е. Н. Философия Ницше. Критический очерк / Трубецкой Е. Н. // Ницше: Pro et contra. Антология. – СПб. : Издательство Русского Христианского гуманитарного института, 2001. – С. 687–811.

УДК 140.8:321.7

Янковський Степан Владиславович,
кандидат філософських наук, доцент
Маріупольського державного університету

АНАЛІТИЧНІ МОДЕЛІ ПОЛІТИКИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Гендерна політика відзначається чітким намаганням перетворити теоретичні здобутки фемінізму на реальні обставини політичного життя. В Україні політика гендерної рівності є одним із основних напрямків соціальної політики; дискусії з гендерних питань охоплюють сфери нормотворчої діяльності держави, символічний простір національної ідентичності, розвиток основ політичної спільноти та громадянського суспільства, міжнародного співробітництва. Аналітична модель гендерної рівності дозволяє розмежувати значення термінів, сприяє зрозумілості, прояснює конструктивну змістовність, зумовлених нею питань.

Ключові слова: *рівноправ'я, гендерна рівність, політика гендерної рівності, універсум гендерної рівності.*

Gender politics marked a clear attempt to transform the theoretical achievements of feminism in the real circumstances of political life. In Ukraine, gender politics is one of the main areas of social policy, debates on gender issues covering areas of the State Legislative Activities, the symbolic space of national identity, development of the basis of political community and civil society, international cooperation. Analytical model of gender equality to differentiate value terms, promotes clarity, clarifies constructive substance caused her problems.

Keywords: *equality, gender equality, gender equality policy, gender equality universe.*

Очевидно, що "рівність" слід вважати концептуальним терміном, а "рівноправ'я" ідеологією, змістовним елементом вираження ідеології. Сучасне поняття гендерної рівності почало формуватися в контексті боротьби жінок за рівність із чоловіками у праві політичного волевиявлення. Процес надання жінкам права голосу розпочався наприкінці XIX ст. Наступний важливий крок (в хронологічних межах від 1972 по 2005 рр.) пов'язаний із поширенням принципів рівності на сферу соціальних статутів та відносин. Походячи із політично-правового розуміння рівності участі у волевиявленні для чоловіків і жінок, законодавчі акти утверджують рівноправ'я "статей"; "жінки і чолові-

ка" й "чоловіка і жінки" (що не симетрично); нарешті, "гендерне рівноправ'я" й "паритет". Слід мати на увазі, що "рівні можливості" є ремінісценцією традиційного "рівноправ'я". Незалежно від макро-географічного показника, в законодавчих актах країн фігурують позначення "рівні можливості", "гендер", "статі", "чоловік", "жінка". Для позначення гендерної рівності використовуються "рівність чоловіків і жінок (між жінками і чоловіками)", "рівність статей (між статями)", "рівність статусу та рівноправність жінок і чоловіків", "рівноправність жінок і чоловіків", "гендерна рівність", "рівні можливості", "рівні можливості жінок і чоловіків", "паритетність" [5, 28].

Використання терміну "рівноправ'я" не еквівалентне "гендерній рівності". Рівність позначає будь які стосунки, які задовольняють певним умовам. Наприклад, можна говорити про рівність сторін, що укладають угоду. Ідея рівноправ'я імпліцитно підтримує стани нерівності здатностей, можливостей, бажань. Наголошуючи на потребі, захисту ми ігноруємо той факт, що ті, хто потребують захисту перебувають у "гетто". Неважливо чи є це "гетто" уявним чи фізичним простором. Беручи участь у спорудженні "гетто", ми підтримуємо існуючий стан нерівності.

Гендерна політика відзначається чітким намаганням перетворити теоретичні здобутки фемінізму на реальні обставини політичного життя. Та обставина, що кожний агент соціального простору незалежно від статі потребує "визнання" і вимагає "рівності", актуалізує універсальний зміст позначених нею проблем. Аналітична модель гендерної рівності дозволяє розмежувати значення термінів, сприяє зрозумілості, прояснює зумовлені нею питання. В Україні політика гендерної рівності є одним із основних напрямків соціальної політики держави та її міжнародного співробітництва із Європейським Союзом.

Дискусії з приводу гендерної політики в Україні охоплюють сфери нормотворчої діяльності держави, символічний простір національної ідентичності, розвиток основ політичної спільноти та громадянського суспільства, міжнародного співробітництва. Сфера нормотворчої діяльності визначається нормами Конституції України, Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" від 09.09.2005 № 2866-IV, національними програмами. Реалізація, контроль та координація дій відбувається через центральні органи виконавчої влади, міністерства і комісії, органи місцевої влади та самоврядування. Основним завданням державної влади на період до 2016 р. є прискорення темпів реалізації політики гендерної рівності. Першочерговими завданнями у даній галузі є підвищення гендерної просвіти, вдосконалення гендерної статистики, та мережі відповідної соціальної комунікації.

Об'єктами політики гендерної рівності є усунення юридичної та фактичної дискримінації за гендерною ознакою, а також допомога особам, які опинилися у складних життєвих обставинах. Ст. 1 Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" встановлює: "гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства" [1]. Гендерні відносини виникають в контексті політичної діяльності з приводу уявлень, пов'язаних із розподілом соціальних ролей чоловіка і жінки, сприйняттям відповідних психофізіологічним ознакам і станам ідентичностей, утвердженням конструктивних та функціональних норм.

Якщо прийняти вихідним розуміння політики як безпосереднього виявлення володарювання панівної групи, то гендерні відносини мають бути потрактовані як прояв домінації чоловіків у процесі творення, перерозподілу матеріальних благ спільноти. Наприклад, в марксистській термінології – "класове панування", "експлуатація". Жіноцтво, враховуючи перспективи відповідностей так званій соціальній природі: народжувати, виховувати, піклуватися – ототожнюється із становищем жінки. Тому гендерні відносини в даному випадку розглядаються в аспекті: "чоловіки та становище жінки". Як, наприклад, політика щодо рівноправ'я жінок, офіційно санкціонована радянською владою. Вона була зосереджена на підтримці соціальної активності жінок за межами домогосподарства та сімейного оточення. Утім, передчасно було би утверджувати її концентрацію на вирішенні проблеми гендерної рівності.

В період із 1937 по 1978 рр. в українському радянському законодавстві були задекларовані принципи рівності жінок із чоловіками в господарчій, громадсько-політичній, культурній та інших сферах соціального життя. Саме вони стали основою сприйняття гендерної політики. Їх специфічна риса зумовлювалась цілеспрямованими зусиллями влади виокремити сфери жіночої діяльності і жіночих ролей в соціальній системі. За своїми суттєвими ознаками політика рівноправ'я жінок і чоловіків представляла собою охорону інтересів матері й дитини, нормування стану вагітних жінок із збереженням їх трудових інтересів, у тому числі утримання, розбудову широкої сітки родильних будинків, дитячих ясел і садків, спеціальні заходи щодо охорони праці і здоров'я жінок, створення умов для поєднання праці із материнством через надання пільг і поступове скорочення робочого часу. Та-

ким чином, гендерна диференціація радянського суспільства відбувалась інтенціонально, охоплюючи шлюбно-сімейні, трудові відносини; в сфері політичних відносин і володарювання декларувалось гендерне рівноправ'я.

Життєвий світ "(української) радянської жінки" ґрунтувався на традиційних патріархальних стереотипах. Особливості стану жінки зумовлювалися логікою фізіологічних потреб й догмою про природжену здатність до материнства. Особливе ставлення до жінок радянських партійних керівників, від В. Леніна до М. Горбачова, відображено у складі керівних партійних органів всіх рівнів партійної номенклатури. За всю історію радянської системи єдина жінка увійшла до складу найвищих партійних органів – К. Фурцева. З числа символів українського радянського жіноцтва відзначимо бригадира жіночої тракторної бригади колгоспу імені Сталіна Старо-Бешівського району Сталінської області, двічі Героя Соціалістичної Праці (1947, 1958 рр.), лауреата Сталінської премії III ступеня 1946 року, орденосця і громадського діяча П. Ангеліну і Голову Президії Верховної Ради УРСР, члена Політбюро ЦК КПУ, голову Конгресу ділових жінок В. Шевченко.

Іншою показовою ілюстрацією постає роль жінок в реалізації радянської космічної програми. Нерівність участі простежується як у кількісному складі, так і в результатах підготовки. По-перше, жінок завжди виокремлювали в особливу підготовчу групу. Уперше така група в п'ять льотчиць-спортсменок була утворена у березні 1962 р., з яких в космос вдалося потрапити одній В. Терешковій. Наступна формувалась для виконання польоту жіночого екіпажу на космічному човні "Восход". Підготовка тривала у 1965-1969 рр. і виявилась безрезультатною. Нарешті, в 1979-1989 рр. проходила підготовку жіноча група з восьми учасниць, з яких на орбіті двічі побувала С. Савицька. По-друге, підготовка жінок-космонавтів та їх нечисленні польоти у космос співпадали із американськими проєктами. Утім, чоловікам у можливості втілити свою космічну мрію однаково поступалися і радянські жінки-космонавти і американські жінки-астронавти.

Зрозумілість даного відношення не інтерпретується технологічними обмеженнями і фізіологічною неспроможністю перебування жінки у космосі. Імовірно, що провідну роль відіграла соціальна міфологія, а саме: радянська патріархальна спільнота не могла розпрощатися із міфом матері-"землі колиски людства" та батька-"Творця всесвіту". Нашарування непристойних історій навколо жінок-космонавтів доповнює цю сторінку з історії шовінізму радянських чоловіків.

Отже, (українська) радянська політика гендерної рівності сприяла сегрегації життєвого жінки. Конструйований нею символічний простір відтворював патріархальну міфологію жіночості ("плодючість", "родючість", "квітучість"). Очевидно, що представники радянського політичного класу оптимально не скористалися емоціональним і культурним потенціалом марксистської ідеології жіночої емансипації. Імовірно, що це зумовлювалося не соціально-політичними, ідеологічними факторами, а відповідало попиту на неї в радянському суспільстві.

Сучасний фемінізм не може ґрунтуватися на декларативному одноманітті політичного рівноправ'я. Воно вже увійшло до історичної спадщини індустріальних суспільств. Проте нинішній світ залишається парадоксально патріархальним, а пригнічення жінки залишається складовою примусів, які в ньому діють. Пригноблення жінки має локальну своєрідність у кожній конкретній ситуації. Тому політика гендерної рівності залежить від рівня локального розвитку, економічних станів, політичної культури. Через те феміністична епістемологія, принаймні в теоретичному плані, має вибудовуватися ситуативно-універсально. Необхідно враховувати ставлення соціального середовища до визнання цінності жіночого досвіду, ролі жінки в науковій діяльності, зв'язаності соціальної ситуації жінки і технологічного розвитку людства.

Політика гендерної рівності потребує осмислення не тільки через декларативні засади її сприйняття, а й через концептуальні основи її зрозумілості. В сфері гендерних відносин представлено переваги, пріоритети, преференції, інтеракції і зміни станів. І її не можна проаналізувати з позицій тотожності, несуперечливості, протилежності і достатньої обґрунтованості нормативного раціоналізму. А враховуючи той факт, що в ієрархії суспільних практик жінки завжди опиняються нижче чоловіків, то концептуально-аналітична модель гендерної рівності не може походити з архаїчної диспозиції чоловічих переваг. В політиці гендерного традиціоналізму домінують патріархальні уявлення про гомогенну, андроцентричну культуру. Мета політики гендерної рівності полягає у зміні такого стану. Це передбачає вирішення питань щодо участі жінок в політичних партіях та суспільних об'єднаннях, представництва жінок в органах державної влади та місцевого самоврядування; забезпечення рівноправ'я в політичній діяльності, підприємстві, забезпеченні материнських прав; захисту жіночої гідності.

Вітчизняний соціокультурний та політичний досвід у питаннях гендерних відносин живиться радянською моделлю гендерної рівності. З культурно-історичних причин її реалізація не відбулася.

І сьогодні вона залишається тим, чим була – ідеологічною надбудовою радянської політичної системи. Радянська влада забезпечувала рівний доступ чоловіків і жінок до сфер народного господарства, утім радянська політекономія не враховувала показників демографічної динаміки і технологічної еволюції суспільства. Ідеологія рівності чоловіків і жінок у праці, захист жінки як основи відтворення спільнот, обстоювання політичних принципів в сфері культури приховує дійсні проблеми української спільноти. За розповідями про феміністський рух й шуканнями вираження жіночої екзистенції продовжується пригнічення жіночої гідності.

З'ясування проблем гендерної рівності потребує визнання того факту, що Конституція України, починаючи від преамбули, утверджує етнічну правоналежність, яку (на радянський манер) називає словом "національність". Утім, громадяни української держави – це в першу чергу "жінки" і "чоловіки". Існуюча версія національної свідомості впроваджує ієрархію фундаментальних відмінностей людей: за статтю, расою, віросповіданням тощо. Народ України представляє множину ідентичностей, серед яких провідну роль відіграє етнічна ідентичність. "Українська жінка" або "український чоловік" занурені в глибини етнічних стереотипів, кліше масової свідомості. Тому в сучасній Україні рішення в політиці гендерного рівноправ'я мають окреслювати альтернативи ієрархічній одноманітності фрагментів патріархальної спільноти, яка прагне до панування і відтворення.

В аналітичній площині універсум гендерної рівності розглядається у трьох основних напрямках: відношення типу рівності, функціонально-однозначна модель відносин рівності, аналітичний принцип рівності.

Відношення типу рівності базуються на трьох аксіомах, якими окреслюється предметна площина рівності [3, 138]:

Аксіома рефлексивності. Кожний предмет a , який задовольняє відношенню R має знаходитися у відношенні R до самого себе ($a R a$).

Аксіома симетричності. У відношеннях типу рівності, якщо предмет a знаходиться у відношенні R до предмету b , то предмет b має знаходитися у відношенні R до предмету a ($a R b \rightarrow b R a$).

Аксіома транзитивності. У відношеннях типу рівності, якщо предмет a знаходиться у відношенні до предмету b , а предмет b у відношенні до предмету c , то предмет a має знаходитися у відношенні до предмету c ($a R b \wedge b R c \rightarrow a R c$).

Відносини типу рівності виникають, якщо діють всі три аксіоми. Їх можна застосувати до соціальних явищ та подій. Наприклад, до визначення гендерної рівності. По-перше, візьмемо до уваги відношення, які визначаються аксіомою рефлексивності. І після цього подивимось, за яких умов гендерні відносини їм відповідають. Той самий алгоритм використаємо і стосовно кожної наступної аксіоми, доки не вичерпаємо їх до останньої. При виконанні цього алгоритму будемо додержуватися наступного правила: "відношення R є відношенням типу рівності, якщо вони задовольняють кожній з аксіом" [3, 54].

Дія аксіоми симетричності поширюється на окремі відношення в "генеалогічному універсумі". Наприклад, "братерство": якщо Микола брат Михайла, то Михайло брат Миколи. Утім, йдеться про дітей одного батька, а не "братерськ-і / -е" стосунки, відношення, ставлення.

Функціонально (однозначні) відносини виду $x R y$ (x знаходиться з y у відносинах типа R) визначаються на множині впорядкованих пар, де кожному y відповідає x . Аксіома відносин функціональної рівності визначається наступним чином: якщо $x R y$ та $z R y$, то випливає, що x дорівнює z ($x R y \wedge z R y \rightarrow [x=z]$) [3, 54]. Відношення функціональної рівності віддзеркалюють відношення типу рівності. Вони антирефлексивні, антисиметричні, антитранзитивні.

Формулювання функціональної рівності може бути застосовано для визначення суб'єктів "генеалогічного універсуму" і аксіоматизації генеалогічного порядку. Його можна розглянути в якості моделі природної впорядкованості [2, 79; 3, 139]. В строгому значенні теорія генеалогічного порядку включає наступні постулати [2, 78]:

- неправда, що існує така / такий, який є матір'ю / батьком самому собі;
- неправда, що існує така дитина матері / батька, яка є матір'ю / батьком цієї матері / батька як дитини;
- неправда, що існує така дитина матері / батька, яка є дитиною матері цієї матері / батька цього батька.

Фактично теорія генеалогічного порядку приписує онтологічну сутність фізіологічним особливостям статі. Розширений варіант теорії генеалогічного порядку використовується в правовій сфері для визначення материнства, батьківства, опікунства, спорідненості тощо. Категорії, які утворюють "генеалогічний універсум": "рід" – універсалія, яка позначає класи "жінка" і "чоловік". Дитя є оберненням значення універсалії "рід" у сенсі "продовжувач". Отже, очевидно, що відображена в системі

громадянського права функціональна рівність жінок / чоловіків цілком основана на уявленнях про природні порядки, репродуктивні здібності людини, морфологію фізіологічних ознак статі і соціальних ролей. Звідси слід припустити, що досягнення гендерної рівності означає зміну універсуму "юридичної інтерпретації" таких соціологічних категорій, як родина, подружнє життя, сімейне життя, батьківське право, материнство. Імовірно, що має ствердитися рівність не у сенсі рівноправ'я, рівних можливостей, а у сенсі рівнозначущості жінки і чоловіка в сучасному суспільстві.

Формулювання принципу рівності має відрізнити рівність від схожості, щоби прояснити гіпотези про існування рівних конкретних властивостей і відношень. Аналітичний принцип рівності задовольняє вимогам повної класифікації, тобто такої упорядкованості конкретних сутностей, яка виключає їх перетинання і утверджує їх еквіваленцію. Отже, "генеалогічний універсум" та аналітичну модель відношень типу рівності слід доповнити розумінням рівності як основи абстрагування. Послідовний і витончений аналіз даної проблеми в історичному, аналітичному, філософському аспектах містять роботи Г. Кюнга (Guido Kung), професора університету міста Фрібург (Швейцарія) [4, 203].

Вірогідно, категорію "рівності" слід використовувати як базовий принцип абстракції, тобто під рівністю слід розуміти не існуючий стан речей, а той умоосязний універсум, який можна визначити, опираючись на конкретних властивостях і відношеннях, які присутні в індивідах онтологічно і не можуть бути проінтерпретовані ні апіорі, ні емпірично. Вони не можуть бути результатом сприйняття, рефлексії, втіленням теоретичних постулатів і ідеологічних переконань. Вони виявляються упродовж всього існування індивіда і відповідають відношенням "класів еквіваленції". Г. Кюнг стверджує і демонструє, що до рівності конкретних сутностей можна застосувати добре відомі теореми теорії відношень еквіваленції [4, 203–205]:

- визначенням класу еквіваленції індивіду x є клас всіх елементів u , які еквівалентні x або тотожні x ;
- різні елементи одного класу еквіваленції завжди еквівалентні;
- кожний елемент, який є еквівалентним члену певного класу еквіваленції, також належить до членів даного класу еквіваленції;
- два еквівалентних елемента представляють один і той самий клас.

А тому, можна сформулювати наступне:

Відношення еквіваленції за визначенням не є рефлексивними. Проте уведення альтернативи через припущення, що x може дорівнювати u , дозволяє справедливості твердження: якщо x дорівнює u за визначенням, то для кожного x класу еквіваленції x включає в себе x в якості елемента.

Якщо два класи еквівалентності мають спільний елемент, то вони тотожні.

Якщо класи еквівалентні, то вони не перетинаються.

Клас є класом еквівалентності тоді і тільки тоді, коли він є максимальним класом, тобто кожний член даного класу є еквівалентним будь-якому іншому.

Класи еквіваленції складають базис класифікації речей за їх онтологічним статутом. Звідси виникають прості запитання, навколо яких можна побудувати раціональну дискусію з питань гендерної ідентичності, тобто не уводячи в ідеологічну, декларативно-пафосну, морально-оціночну площину:

- чи можливо визначити онтологічний статус жінки і чоловіка, незважаючи на "примари" генеалогічних дискурсів, які апіорі визначають "чоловіка" і "жінку" як класи універсуму "продовжувачів"?
- чи усвідомлюються властивості "чоловіка" і "жінки" тільки через теорії природних "здатностей"?
- чи не є припущення про конкретні риси спільності "чоловіка" і "жінки" відзеркаленням уявлення?
- чи є генеалогічне позначення "чоловік" і "жінка" найменуванням максимального класу?

Саме припущення можливості зазначених питань дозволяє критично поставитись до тих на шарувань сенсу, до яких призводять численні коментарі, оцінки, маніпуляції, які провокуються технологіями і повсякденністю. Врешті-решт, можна завжди запитатися: про яку саме рівність йдеться у даному випадку? Кожний погодиться, що суспільство, визнаючи право жінки бути матір'ю, визнає певну функціональність, яка для конкретного індивіда може мати значення або "істини", або "хиби". Очевидно, що політика гендерної рівності є тим максимальним припущенням, на основі якого можна будувати "спільність" і "ідентичності".

Література:

1. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 р. № 2866-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 52. – Ст. 561.
2. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки : підруч. для студ. та асп. гуманіт. спец. вищих навч. закладів / А. Т. Ішмуратов. – К. : Абрис, 1997. – 350 с.

3. Краткий словарь по логике / Д. П. Горский, А. А. Ивин, А. Л. Никифров ; под ред. Д. П. Горского. – М. : Просвещение, 1991. – 208 с.
4. Кюнг Г. Онтология и логический анализ языка / Г. Кюнг ; пер. с нем. и англ. А. Л. Никифорова. – М. : Дом интеллектуальной кн., 1999. – 240 с. – (Философия в XX веке: Швейцария).
5. Ярош О. Гендерна експертиза виборчого законодавства України / О. Ярош // Гендерний аналіз виборчого законодавства України, національний та міжнародний погляд / О. Ярош, А. Уїметт. – [б. в.], [б. р.]. – С. 5–121.

УДК 656.7

Красавін Сергій Володимирович,
кандидат філософських наук, доцент
Державного економіко-технологічного
університету транспорту

**КРИТИКА ВЧЕННЯ АРТУРА ШОПЕНГАУЕРА
ПРО СВІТОВУ ВОЛЮ НА ОСНОВІ ЙОГО ТВОРУ "СВІТ ЯК ВОЛЯ ТА УЯВЛЕННЯ"
ТА КНИГИ ДАНИЇЛА АНДРЕЄВА "ТРОЯНДА СВІТУ"**

У статті аналізується книга Даниїла Андрєєва "Троянда світу", яка торкається метафізичних, потойбічних основ буття світу.

Ключові слова: *німецька класична філософія, воля, світова воля, песимізм, боротьба добра зі злом, жіночий аспект добра у світі.*

In this article the author's target is to analyse the book of Daniil Andreyev "Roza Mira" ("Rose of World/Peace"). It touches the problems of metaphysical, otherworldly foundations of world being.

Keywords: *German classical philosophy, the will, the world will, pessimism, the struggle of good against evil, the female aspect of good in the world.*

Радянська система, яка трималася в тому числі й на атеїзмі, тобто відвертому неприйнятті Бога, рухнула. У зв'язку з цим старі радянські філософські, марксистсько-ленінські орієнтири втратили своє значення. Отже, виникла потреба відновити давніші орієнтири або створити нові. Ми пропонуємо звернутися, в рамках філософії, до традиційної релігійної течії пояснення буття, тобто до релігійної свідомості.

Сучасні розвідки філософії можуть сягати і сягають сучасних же філософських напрямів, наприклад, феноменологія, екзистенціалізм і т.д., які (крім марксизму) існують нині у Європі. Але, на нашу думку, надійніше повернутися в релігійне русло, що було притаманне філософії Київської Русі від самого її початку.

Про німецьку класичну філософію писали і пишуть багато сучасних філософів. Серед них можна назвати А. Чанишева, В. Ярошовця, І. Бичка, В. Бугрова, В. Горського, В. Ляхв, А. Бичко, В. Табачковського та інших. Спираючись на цих видатних теоретиків, ми хотіли б відкрити певну нову нішу у поглядах на німецьку класичну філософію та на вчення про світову волю видатного мислителя минулого Артура Шопенгауера. Це й буде постановкою завдання даної статті.

З релігійної точки зору на світ відомо, що у світі існує Бог. Люди уявляють Його по-різному. І дуже велике місце посідають у їхніх уявленнях теорії великих філософів. На нашу думку, німецька класична філософія зробила спробу уявити Бога. Це відбувалося ізольовано, бо різні великі філософи побачили різні аспекти Бога, але в цілому певну картину можна скласти.

Релігійна точка зору на Бога відома всім. У Біблії висловлювань з цього приводу багато. Наведемо лише одне, апостола Павла, який каже: "Бог є світ і немає в Ньому п'єтми" [1]. Як же побачили Бога філософи німецької класики?

Гегель побачив у Бога Розум. Коли Гегель пише про Абсолютну ідею, світовий Дух тощо, він пише про розум Бога.

Шеллінг побачив Бога як Почуття. Саме звідси – його ідеї щодо естетичного аспекту світового духу, мистецтва.

Шопенгауер побачив у Бога Волю. Це не випадково. Воля без розуму безпорадна, а без Почуттів (Любові) – небезпечна. Бог, безумовно, і Розумний, і має Волю та Почуття. Ми залишимо для подальших розвідок і Гегелівський Розум, і Шеллінгівське Почуття у Бога, а сконцентруємося на

№ 1

2011

Заснований у 1999 р.
Виходить двічі на рік

Київ

УДК 050:(008+7)

Культура і Сучасність : альманах. – К. : Міленіум, 2011. – № 1. – 236 с.

У запропонованому альманасі "Культура і Сучасність" Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв висвітлюються актуальні питання філософії, культурології, мистецтвознавства.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бітасв В.А., д.філос.н., професор, член-кор. НАМ України (*голова редколегії, головний редактор*); **Афанасьєв Ю.Л.**, д.філос.н., професор (*заст. голови редколегії*); **Грица С.Й.**, д.мист., професор; **Єсипенко Р.М.**, д.і.н., професор; **Левчук Л.Т.**, д.філос.н., професор; **Надольний І.Ф.**, д.філос.н., професор; **Немкович О.М.**, д.мист., с.н.с.; **Ржевська М.Ю.**, д.мист., доцент; **Романенкова Ю.В.**, д.мист., доцент; **Рудич Ф.М.**, д.філос.н., професор; **Ручка А.О.**, д.філос.н., професор; **Сабадаш Ю.С.**, д.культурол., доцент; **Сіверс В.А.**, д.філос.н., професор; **Суїменко Є.І.**, д.філос.н., професор соц.; **Терещенко А.К.**, д.мист., професор, член-кор. НАМ України; **Уланова С.І.**, д.філос.н., професор; **Федорук О.К.**, д.мист., професор, академік НАМ України; **Шкляр Л.Є.**, д.політ.н., професор; **Шульгіна В.Д.**, д.мист., професор; **Горенко Л.І.**, к.мист., с.н.с. (*відповідальний секретар*).

Затверджено:

*постановою президії ВАК України від 10.03.2010 р. № 1-05/2
як фахове видання з мистецтвознавства,
постановою президії ВАК України від 16.12.2009 р. № 1-05/6
як фахове видання з філософських наук,
постановою президії ВАК України від 10.03.2010 р. № 1-05/2
як фахове видання з культурології.*

Рекомендовано до друку Вченою радою НАКККіМ
протокол № 5 від 31 травня 2011 р.

**Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
За точність викладених фактів відповідальність несе автор**

Свідоцтво: КВ № 3809 від 10.06.1999

© Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2011
© О.А. Гаврищук, дизайн, 2011
© Видавництво "Міленіум", 2011

З М І С Т

ФІЛОСОФІЯ

<i>Горбунова Л. С.</i>	Мультикультуралізм в освіті: імперативи, можливості та загрози	5
<i>Дорога А. Є.</i>	Проблема естетичного: вітчизняна ретроспектива останніх десятиліть	13
<i>Ємельянова Т. В.</i>	Досвід опрацювання проблеми біографізму	17
<i>Льовкіна О. Г.</i>	Методологія ефективної діяльності в контексті праксеології Т. Котарбінського	21
<i>Гіоргадзе Г. В.</i>	Методологічні особливості викладання теоретичних дисциплін студентам мистецьких вищих навчальних закладів	26
<i>Канічіна О. О.</i>	Символи сучасності в контексті філософсько-естетичної думки	32
<i>Червона Л. М.</i>	Практики формування громадянської позиції студентів	36
<i>Федоренко М. О.</i>	Від "одержимості буттям" до "причетності до буття-події світу": Фрідріх Ніцше і Михайло Бахтін	40
<i>Янковський С. В.</i>	Аналітичні моделі політики гендерної рівності	45
<i>Красавін С. В.</i>	Критика вчення Артура Шопенгауера про світову волю на основі його твору "Світ як воля та уявлення" та книги Даниїла Андрєєва "Троянда світу"	50
<i>Бурмаченко К. Ю.</i>	Поетика ХХ століття: від Михайла Бахтіна до Умберто Еко	55
<i>Зайцевський М. І.</i>	Роль національного фактору у формуванні громадянського суспільства в Україні	59
<i>Чумаченко О. П.</i>	Сутність і функції творчої діяльності у соціокультурному контексті	64

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

<i>Сабадаш Ю. С.</i>	Ідеї гуманізму в італійській культурі в останній третині ХІХ ст.	70
<i>Вовкун В. В.</i>	Масова культура та проблеми формування особистості: історико-культурологічний контекст	76
<i>Радзієвський В. О.</i>	До окремих питань субкультури у вимірі культурології	82
<i>Безугла Р. І.</i>	Проблематика культурної еліти в історії філософської думки	87
<i>Боднарчук Т. В.</i>	До питання про модель людини і світу у культурі постмодернізму	93
<i>Більченко Є. В.</i>	Дуалізм міфологічного мислення як прообраз діалогічного світогляду	98
<i>Гончарова О. М.</i>	Філострат і Каллістрат як засновники жанру екскурсійної лекції в елліністичному красномовстві	103
<i>Петрова І. В.</i>	Культурно-дозвілєві практики населення сучасної України: тенденції та пріоритети	108
<i>Герчанівська П. Е.</i>	Креативність у динаміці культурних форм	113
<i>Селевко В. Б.</i>	Конфліктогенність мусульманського вбрання в європейському культурному просторі	118

<i>Сугрובה Ю. Ю.</i>	Благодійність як основа культуротворчості братств у постренесансному просторі України	122
<i>Кравченко О. В.</i>	Апперцепція культури як атрибутивного концепту культурної політики	127
<i>Гавеля О. М.</i>	Особливості культурної самоідентифікації обдарованої особистості	132
<i>Журмій Н. М.</i>	Маргіналізація соціокультурних процесів в контексті трансформації міської скульптури (на прикладі пам'ятників персонажам творів І. Ільфа та Є. Петрова)	137
<i>Килимистий С. М.</i>	Соціокультурний аналіз анімації в туризмі	142
<i>Мудрик В. Г.</i>	Феномен української хорової культури другої половини XVIII – початку XIX століття як продукт суспільної творчості народу	147

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

<i>Романенкова Ю. В.</i>	Філософсько-естетична концепція маньєризму. Генеза стилю	153
<i>Редя В. Я.</i>	Театрально-музичне життя Києва на порозі XX століття (за матеріалами місцевої преси)	158
<i>Безручко О. В.</i>	Три кінорежисерські майстерні професора Ю. Г. Ілленка	164
<i>Ігнатова Л. П.</i>	Феномен волинського аматорства як загальномистецького явища	169
<i>Кужельний О. П.</i>	Типологія театральних видовищ за місцем дії	174
<i>Опанасюк О. П.</i>	Лозунг Е. Гуссерля "назад, до предметів" як відображення інтенціонального вектора в процесуальному бутті культури	178
<i>Павельчук І. А.</i>	Реновації постімпресіонізму в українському мистецтві другої половини XX ст. (еволюція живопису А. Коцки).....	184
<i>Рудчук Ю. А.</i>	Інструментальна музика для духових інструментів в Україні (1917–1941 рр.)	189
<i>Світлична О. М.</i>	Художнє життя Катеринослава на початку XX століття	194
<i>Тулянець А. А.</i>	Моновистави за творами Кобзаря	201
<i>Жуков В. А.</i>	Імпорт культурних цінностей в Україну: правові протиріччя	205
<i>Вишотравка Л. І.</i>	Значення педагогічної й творчої спадщини Л. М. Алексєєвої у формуванні радянської танцювальної культури пластичного руху (20–60-ті рр. XX ст.)	211
<i>Йовса С. М.</i>	Оркестрова поліфонія як об'єкт аналізу партитури (на прикладі симфоній Б. М. Лятошинського)	215
<i>Пилипенко І. Я.</i>	Деякі питання методики викладання живопису	220
<i>Мозгова О. М.</i>	Масові пісенні жанри та естрада: проблема взаємодії	224
<i>Петліна Д. Д.</i>	Роль роду Гудим-Левковичів у формуванні феномену українського сакрального будівництва XVII – XIX століть	228

Наукове видання

Культура і Сучасність

А Л Ь М А Н А Х

№ 1, 2011

Редактор

Л. В. Цивільова

Комп'ютерна верстка

С. І. Супруненко

Підписано до друку 1.06.2011. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Друк офсетний.
Облік.-вид. арк. 27,12. Наклад 1000 прим.

Видавництво "Міленіум"
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників, розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

м. Київ, вул. Фрунзе, 62-в
Тел./факс (044) 501-52-49

E-mail: info@millennium.net.ua
www.millennium.net.ua